

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Tidpunkt:

Torsdag den 21 september 2017, kl. 18.00

Lokal:

Bolinderssalen, Hantverkargatan 2 L

Justeras:

Lindhagensgatan 76, 2017-09-22

Arvid Vikman (S)
Ordförande

Joel Laurén (M)
Justerare

Christin Bjuggren
Sekreterare

Ordförande	Arvid Vikman (S)
Närvarande	Mårten Svensson Risdal (S)
ledamöter	Gunnel Horm (S) Dinka Jasarevic (S) Anders Ödmark (MP) Reijo Kittilä (V) Joel Laurén (M) Christer H Sjöblom (M) Ian Dickson Lauritzen (M) Britt Tryding (M) Lars Lundqvist (L)
Tjänstgörande ersättare	Stefan Lindberg (L) Elisabet Wallgren (MP) ej §§ 26 och 27
Ersättare	Jan-Åke Porseryd (S) Tobias Ekblom (S) Margareta Yman Nederdal (MP), t.j.g §§ 26-27 Marie-Louise Siverstrand (V) Börje Häggman (M) Lou-Ann Wejke-Norberg (M) Charlotte Helmersson (M) Kristin Jacobsson (C) Emil Öberg (KD)
I tjänsten närvarande	Maria Laxvik stadsdelsdirektör (föredragande), Lena Forsberg (t.o.m. § 24), Lena Slotte (t.o.m. § 24), Helena Åhman, Snorre Berglund (t.o.m. § 24), Pål Tennek, Lisa Maidell (t.o.m. § 24), Eva-Lis Brinkensten (t.o.m. § 24) samt Christin Bjuggren.
Personal- företrädare	Peter Olsson, Kommunal (t.o.m. § 24)

Tema för sammanträdet var aktuell stadsutveckling. Monica Almquist, exploateringskontoret, informerade.

§ 1 Val av justerare samt anmälan av protokollsjustering

Anmäldes att protokoll från stadsdelsnämndens sammanträde den 24 augusti 2017 hade justerats den 28 augusti 2017. Ordförande tillkännagav att dagens protokoll skulle justeras den 22 september 2017. Joel Laurén utsågs att jämte ordföranden justera protokollet.

Ordföranden tillkännagav att ärende 4 – svar på medborgarförslag om löparvänligare Kungsholmen - på föredragningslistan till sammanträdet utgår.

§ 2 Anmälan av medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutar enligt förvaltningens förslag angående inkommet medborgarförslag om upprustning av Kungsholms strand, dnr 1.2.4.-448-2017.

Beslut: Medborgarförslaget överlämnas till parkmiljöavdelningen för beredning.

§ 3 Anmälan av medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutar enligt förvaltningens förslag angående inkommet medborgarförslag om kosten vid Serafens vård- och omsorgsboende, dnr 1.2.4.-451-2017.

Beslut: Medborgarförslaget överlämnas till stadsdelsförvaltningen för besvarande.

§ 4 Utegym på Stora Essingen svar på medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

1. Medborgarförslaget besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Medborgarförslaget skickas till idrottsnämnden för kännedom.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2017, dnr 1.2.4.-581-2016.

Det tjänsteutlåtande som förvaltningen presenterade på nämndsammanträdet den 2 februari 2017 återremitterades av stadsdelsnämnden. Förvaltningen har därför återkommit med ett reviderat tjänsteutlåtande.

Förvaltningen håller med förslagsställaren om vikten av att underlätta för vardagsmotion men anser att Stora Essingens IP skulle vara en bättre plats för en uteträningsstation. Eftersom Stora Essingens IP förvaltas av idrottsnämnden, genom idrottsförvaltningen, har ett samarbete inletts med gemensamt mål att anlägga ett utegym på platsen inom de närmaste åren. Tiden för anläggandet avgörs av budget och investeringsutrymme hos idrottsnämnden.

§ 5 Hundrastgård i Sysslomansparken svar på medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Medborgarförslaget besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2017, dnr 1.2.4.-352-2017.

Med tanke på att Sysslomansparkens rofyllda karaktär som kvarterspark bör värnas samt att satsningar har gjorts på befintliga närliggande hundrastgårdar anser förvaltningen att en hundrastgård i Sysslomansparken inte är lämplig samt att andra satsningar än hundrastgårdar bör prioriteras.

§ 6 Parkbänkar på Stora Essingen svar på medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Medborgarförslaget besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2017, dnr 1.2.4.-332-2017.

Förvaltningen är positiv till åtgärder som ökar tillgängligheten i stadens parker och som även främjar uteliv och folkhälsa. Förvaltningen har identifierat ett behov av komplettering av parkbänkar längs med gatan Essingeringen men i övrigt anses tillgången på parkbänkar utmed promenadstråken på Stora Essingen vara tillfredsställande.

§ 7 Gummibeläggning på basketplan i Kronobergsparken

svar på medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Medborgarförslaget besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2017, dnr 1.2.4.-333-2017.

Basketplanen i Kronobergsparken är en av de ytor där förvaltningen spolar skridskois vintertid. Den är därför inte lämplig att belägga med gummi eftersom gummit kan skadas om skridskor går igenom isen.

Av miljöskäl försöker förvaltningen i nuläget begränsa antalet gummiytor och vill därför inte göra det till en regel att belägga spontanidrottsytor med gummi tills nya miljövänligare alternativ kommit ut på marknaden.

§ 8 Dansbana i Rålambshovsparken svar på medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Medborgarförslaget besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2017, dnr 1.2.4.-354-2017.

Förvaltningen håller med om att det är angeläget att kunna erbjuda en mångfald av aktiviteter i stadens parker och att dans skulle vara ett välkommet tillskott. I Rålambshovsparken skulle traditionella danskvällar kunna anordnas i amfiteatern, där en tillfällig dansbana kan byggas upp. Förvaltningen har dock inte själv möjlighet att stå som arrangör men uppmanar föreningar och andra arrangörer att höra av sig om det finns intresse av att anordna danstillfällen i parken.

§ 9 Padeltennisbana i Rålambshovsparken

svar på medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Medborgarförslaget besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2017, dnr 1.2.4.-358-2017.

Förvaltningen är positiv till åtgärder som främjar motion och friluftsliv. Dock är stora gräsytor som inte är avsedda för en viss typ av användning en bristvara i innerstaden.

Rålambshovsparkens stora fria ytor är en förutsättning för de evenemang som årligen hålls i parken som nationaldagsfirande, utomhusbio, teater med mera.

Förvaltningen anser att de öppna gräsytor som finns i parken fortsättningsvis ska hållas fria och anser därför inte att någon padeltennisbana ska uppföras där.

§ 10 Öppna förskolor svar på medborgarförslag

Stadsdelsnämndens beslut

Medborgarförslaget besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2017, dnr 1.2.4.-345-2017.

Det finns för närvarande två kommunalt drivna öppna förskolor inom Kungsholmens stadsdelsområde. Den en är belägen i Rålambshovsparken och den andra ligger vid Kristinebergs strand i Hornsberg. Båda förskolorna är välbesökta och uppskattas av de besökande.

§ 11 Tertialrapport 2 2017 för Kungsholmens stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämndens beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner tertialrapport 2 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden begär omslutningsförändringar om 19 mnkr i enlighet med detta ärende.
3. Stadsdelsnämnden begär budgetjustering med 4,6 mnkr för investeringar, avskrivningar och internränta i enlighet med detta ärende.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2017, dnr 1.2.1.-478-2017.

Förslag till beslut

Ordförande Arvid Vikman m.fl. (S), Anders Ödmark m.fl. (MP) och Reijo Kittilä (V) föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag.

Joel Laurén m.fl. (M) och Lars Lundqvist m.fl. (L) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta enligt gemensamt förslag från Moderaterna och Liberalerna. Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i förslaget i form av ersättaryttrande.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att stadsdelsnämnden hade beslutat enligt förvaltningens förslag.

Reservation

Joel Laurén m.fl. (M) och Lars Lundqvist m.fl. (L) reserverade sig mot beslutet med hänvisning till sitt gemensamma förslag.

Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i reservationen i form av ersättaryttrande.

Stadsdelsnämndens verksamheter bidrar till ett sammanhållet och hållbart Stockholm. Prognosen är att samtliga inriktningsmål kommer att uppfyllas. Måluppfyllelsen samt en kortfattad redovisning av den verksamhet som bedrivits under året beskrivs under respektive mål för verksamhetsområdet. För indikatorer som inte uppfylls helt lämnas en kommentar under respektive indikator eller i text.

Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut

Att handlingsplan mot våldsbejakande extremism enligt bilaga 4 till tertialrapporten återremitteras för vidare beredning i enlighet med vad som anförs nedan

Att därutöver anföra följande.

Alliansen på Kungsholmen verkar för ett tryggt och tillväxtstarkt Stockholm där alla har möjlighet att förverkliga sin potential och där framtida generationer växer upp med jämlika livschanser. Det kräver att staden prioriterar sina kärnverksamheter för att kunna leverera en välfärd i världsklass till stockholmarna. Den rödgrönrosa majoriteten har höjt skatten, men har inte kunnat förbättra servicen i motsvarande grad. Oförmågan att prioritera kärnverksamhet syns i den lägsta satsningen i stadens budget på skolan och förskolan på 12 år, samtidigt som central byråkrati växer och tar mer skattepengar i anspråk.

Ett tydligt exempel på den rödgrönrosa Stadshusmajoritetens oförmåga att prioritera kärnverksamhet är att förskolan i Stockholm har getts den lägsta schablonuppräknings på många år, en nivå som inte ens täcker förväntade löneökningar. Att Kungsholmens stadsdelsnämnd därefter har tvingats tillskjuta ytterligare medel på egen hand bekräftar att förskolan underbudgeteras av Stadshusmajoriteten. Kombinerat med den ofinansierade satsningen på rätt till heltid för barn till föräldralediga visar detta på en långsiktigt ohållbar politik att förskolorna ska tillhandahålla mer verksamhet för barnen, men inte tillskjuts tillräckliga resurser för mer personal. Vi ser

positivt på att antalet barn per grupp har minskat efter att ha ökat hittills under mandatperioden, men konstaterar samtidigt att Kungsholmen tillsammans med Bromma har flest antal barn per anställd i förskolan, vilket tyder på att den tid varje barn får med personalen inte har ökat. Idag är det nästan ett barn mer per anställd jämfört med 2014. Det är viktigt för oss att förskolan är en plats där personalen har tid för barnen för att ge utrymme för pedagogik och lärande så att förskolan inte enbart är en plats för omhändertagande. Stadsdelen ligger även sämst till bland innerstadsdelarna gällande andel utbildade förskolelärare av den totala personalen. Välutbildad personal är en viktig del i att höja kvaliteten i förskolan och förbättra det pedagogiska innehållet, lärandet och utvecklingen för barnen. I Kungsholmen har vi sett hur resultaten för pedagogik ligger under stadens målsättning och genomsnittet för stadsdelarna. Stadsdelen måste se över möjligheterna att skapa en attraktivare arbetsmiljö och staden behöver verka för exempelvis bättre karriärstegar och utbildningsmöjligheter för personalen så att Kungsholmen får enklare att locka till sig utbildade förskollärare.

Inom äldreomsorgen har brukarundersökningar för vård- och omsorgsboenden visat att nöjdheten minskat, framförallt gällande upplevelsen av måltider och den generella nöjdheten med sitt boende. Situationen med att alltför många äldre får avslag på sina ansökningar till vård- och omsorgsboende kvarstår. Många upplever dessutom att kontinuiteten i att omges av samma personal är för dålig. Serafen bidrar särskilt till denna situation och projektet deltid till heltid har under mandatperioden bidragit till att de boende upplevt försämrad kontinuitet. För att skapa trygghet för den enskilde är det av yttersta vikt med kontinuitet i den personal som utför insatser. Vi noterar med oro att det dessutom finns betydande brister i rutiner på Serafen till följd av den höga personalomsättningen. Fortsatt dras Serafen och Kungsholmens hemtjänst med betydande underskott, det är viktigt att ekonomin noga följs och att åtgärder vidtas för att öka produktiviteten och sänka kostnaderna i den verksamhet som nämnden bedriver i egen regi.

från anhöriga till boende. Maten och matsituationen kan, förutom en engagerad och kunnig personal, vara ett av få glädjeämnen för de boende. Ett annat glädjeämne är aktiviteter som boendena arrangerar. I verksamhetsberättelsen för 2016 framgick det att andelen brukare i vård- och omsorgsboenden som är nöjda med de aktiviteter som erbjuds inom boendet är väsentligt lägre än målen. Meningsfulla och stimulerande aktiviteter är av stor vikt för livskvaliteten. Omsorgen på Kungsholmen ska inte bli till förvaring och det är därför viktigt att följa att nöjdheten med aktiviteterna som erbjuds ökar.

Det är av avgörande vikt att kompetenta och engagerade chefer stöds i sitt ledarskap. Behovet av specialisering och kompetensutveckling är särskilt stort när det gäller biståndsbedömning av insatser för personer med funktionsnedsättning, en målgrupp som ofta är beroende av att få träffa handläggare med särskild kunskap om just deras behov för att få rätt insats.

Vi hör om indragna insatser trots att den sökandes förhållanden inte ändats och vi hör om kungsholmsbor som inte längre kan leva självständigt och delaktigt då exempelvis ledsagning dragits in. Detta är ytterst allvarligt. LSS är en rättighetslagstiftning som ger den enskilde rätt till goda levnadsvillkor. Här vill vi också lyfta vår oro för att kostnaderna för assistans inom LSS minskar och att det finns övertalig personal. Utan närmare analys vågar vi anta att det inte är behoven som minskat utan bedömningarna som blivit mer restriktiva vilket i sin tur med stor sannolikhet lett till minskad frihet för den enskilde.

Vi ser med oro på hur vänstermajoritetens politik i Stockholm stad skapar en osäkerhet bland privata entreprenörer. Möjligheten att brukare själva ska kunna välja bland engagerade och nytänkande välfärdsutövare är en stor drivkraft för ökad kvalitet och hushållande om medborgarnas skattepengar. Vi kommer därför att fortsätta kämpa för en mångfald av välfärdsutövare och valfrihet för våra kungsholmsbor.

Närhet till vatten, parker och natur ger Kungsholmen skönhet och identitet. Det senaste decenniet har nya

parker så som Hornsbergs strandpark tillkommit och betydande investeringar genomförts för att göra våra parker trivsammare. Att många stockholmare från hela länet tar sig till Kungsholmen för att spendera tid i våra parker är ett glädjande kvitto på utvecklingen. Det hårda trycket på våra parker ställer samtidigt högre krav på renhållning, underhåll och parkskötsel. Många kungsholmsbor upplever att stadsdelen har blivit allt mer nedskräpad och att skadegörelse i offentliga miljöer ökar, vilket syns i ökade anmälningar till polisen och staden. Det är viktigt att från stadsdelens sida följa upp hur Kungsholmsborna uppfattar städningen och renhållningen i stadsmiljön.

Vi ser med mycket stort allvar på rapporteringen i tertialrapporten om att entreprenörer som arbetar med parkskötsel i Kungsholmens stadsdel behöver bära personlarm på grund av hot. Alla medarbetare som arbetar inom de verksamheter som Kungsholmens stadsdelsnämnd bedriver och beställer har rätt till en trygg arbetsmiljö. Det är viktigt att staden går till botten med orsakerna bakom hot, våld och otrygghet i Kungsholmens parker och vidtar de åtgärder som krävs för att säkerställa en trygg arbetsmiljö för de som arbetar med att hålla våra parker vackra.

För oss är det märkligt att stadsdelen bedömer sig uppnå goda resultat när det gäller trygghet och stadsmiljö. Reflektionerna och måluppfyllelseerna i tertialrapporten ger en vitt skild bild i jämfört med den nyligen publicerade trygghetsmätningen för Stockholms stad. Nästan dubbelt så många kungsholmsbor oroar sig idag för att utsättas för brott jämfört med 2014. Andelen som har upplevt hot och våld och som störs av klotter och nedskräpning har ökat generellt sett. Därmed blir det tydligt att de åtgärder som satts in från polisen, stadsdelen och staden inte har varit tillräckliga. Majoriteten behöver erkänna bristerna i det arbetet som har skett sedan 2014 och ta kungsholmsbornas oro på allvar. En genomförd åtgärd är inte alltid lika med en uppnådd målsättning från stadsdelens sida, det viktiga måste vara att se till om åtgärden har haft effekt eller inte och skapat trygghet i stadsdelen.

Lokalt företagande

I tertialrapporten rapporteras att Stockholm är en företagsvänlig stad, samtidigt ser vi hur utomstående bedömare så som Svenskt Näringsliv rapporterar om kraftiga försämringar i företagsklimatet i staden. I den årliga kommunrankingen av företagsklimat från Svenskt Näringsliv har Stockholm stört dykt. Vi ser därför med oro på majoritetens bristande insikt över problemen som möter företagare på Kungsholmen. Dessa problem handlar exempelvis om svårigheter att hitta parkeringsplatser, hinder att utföra leveranser, bristande närvaro från trygghetspersonal och otillräcklig städning. Inom välfärdssektorn ligger den rödgröna Reepalu-utredningen både som ett allvarligt hot mot befintliga verksamheter inom skola, förskola och omsorg och som en våt filt över privata aktörers möjlighet att expandera och utveckla verksamhet. Det slår hårt mot Kungsholmen som är helt beroende av lokala privata aktörers insatser i välfärden. Vi har drivit på för att stadsdelsnämnden ska ta ett större ansvar i att etablera dialog med lokala företagare för att kunna riva de hinder som möter företagarna på Kungsholmen.

Att kombinera en ekonomi i balans med höga ambitioner i välfärden, utan skatthöjningar som hotar jobben och företagandet, är en svår uppgift. Men den är avgörande om Stockholm ska bli en stad som klarar integrationen av nyanlända och ger kunskap och framtidstro åt växande generationer, utan att urholka vår förmåga att långsiktigt ta ansvar för välfärden.

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Stockholm står, liksom stora delar av världen, inför ett allvarligt och eskalerande hot från våldsbejakande extremistiska grupperingar. Det blev inte minst smärtsamt tydligt fredagen den 7 april 2017, när Stockholm blev utsatt för ett dödsbringande terrorattentat. Nyligen meddelade också Säkerhetspolisen att omfattningen av detta hot är väsentligt mycket större än vad som tidigare har varit känt. 2010, då Stockholm förra gången utsattes för ett attentat, bedömde SÄPO att det fanns omkring 200

våldsbejakande islamistiska extremister i Sverige. Nu bedöms de vara tusentals.

Försvaret av vårt öppna, demokratiska samhälle och av Stockholm som en öppen stad är därför en högst angelägen fråga som inte får bli föremål för partipolitisk konflikt. För att säkra våra invånares trygghet mot hot från våldsbejakande extremister krävs såväl polisiära som sociala insatser. Arbetet mot våldsbejakande extremism handlar om att arbeta mot samtliga de hot som SÄPO bedömer kan skada demokratin: extremistisk islamism, vit makt-miljön och den så kallat autonoma vänstern. Stockholms stad står inför stora utmaningar framöver och därför måste vi, tillsammans med berörda parter och relevant sakkunskap, arbeta kunskapsbaserat och med tydliga strukturer och insatser.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism fastställdes av kommunfullmäktige den 16 maj 2016 som riktlinjer till stadens trygghets och säkerhetsprogram. Om Alliansen hade styrt hade hela processen sett annorlunda ut från början, från antagandet av den stadsövergripande strategin mot våldsbejakande extremism till att de lokala handlingsplanerna skulle ha utgått från en central mall som skulle ha upprättats utifrån Förvarshögskolans (FHS) expertis.

Våra partier hade velat se en samordnad stadsövergripande process grundad på beprövad erfarenhet och stödd på extern expertis från FHS för att ta fram en central mall för de lokala handlingsplanerna, vilket vi också underströk i samband med att den stadsövergripande strategin antogs av kommunfullmäktige 2016.

Vi har efterfrågat, men inte fått gehör för, konkreta och uppföljningsbara indikatorer med avseende på effekt, inte genomförda aktiviteter, i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det fanns i kommunstyrelsens direktiv till nämnderna framförallt tolv punkter som är väsentliga, punkter som inte är tillräckligt beaktade i det föreliggande förslaget

till reviderad handlingsplan. Dessa tolv punkter är följande.

1. Kompetens från FHS och dialog med polisen

Alliansen har krävt att stadsdelsnämndernas lokala handlingsplaner ska följa en central mall utformad i samarbete med Försvarshögskolan (FHS) och utgå från lokala förutsättningar och utformas i dialog med polis om hur den specifika situationen i stadsdelen ser ut.

Någon central mall har aldrig upprättats, men som en följd av att Alliansen krävde att handlingsplanerna i efterhand skulle analyseras och bedömas av relevant expertis från FHS skedde så i efterhand inför beslutet i kommunstyrelsen i juni. På så vis gjordes, på Alliansens initiativ, en genomgång av FHS av planerna med förslag på åtgärder, tillägg och förändringar av varje enskild handlingsplan. På så vis har det funnits ett kvalitetssäkrat underlag från ledande akademisk expertis på området som grund för kommunstyrelsens direktiv till nämnderna om att revidera handlingsplanerna. Men FHS förefaller inte ha varit involverade i revideringen av handlingsplanen, vilket gör att den relevanta expertisen än en gång saknas i den konkreta utformningen.

2. Stadsövergripande förhållningssätt och lägesbild

Alliansen har krävt ett stadsövergripande och gemensamt förhållningssätt för hur stadens nämnder ska agera när personer med våldsbejakande extrema tendenser identifieras samt att en stadsövergripande lägesbild årligen behöver presenteras för kommunstyrelsen.

En stadsövergripande utbildningsplan är under utarbetande och att stadens nätverk av samordnare bistår den centrala samordnaren i arbetet att prioritera verksamheter för utbildning. Kommunstyrelsen ska tydliggöra processen för nämnderna för revidering av handlingsplaner och uppföljning av arbetet och handlingsplanerna ska revideras årligen utifrån aktuell lägesbild varefter kommunstyrelsen ska redovisa en samlad lägesbild för staden. Handlingsplanerna och deras aktiviteter ska följas upp inom ramen för ordinarie uppföljning. Vidare är det angeläget att

kommunstyrelsen aktivt bedriver ett utvecklingsarbete för att tydliggöra uppföljningsbara mål kopplat till riktlinjerna för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt.

3. Utbildning, kompetensutveckling och kunskapsstöd
Alliansen har krävt god tillgång till adekvat utbildning och ett kontinuerligt kunskapsstöd till medarbetare inom socialtjänst m.fl. som kommer i kontakt såväl med människor som riskerar att radikaliseras. Därför måste en plan för kompetensutveckling inom dessa frågor upprättas. I detta behöver det även klargöras vilket behov det finns att anställa medarbetare med särskild expertis.

Stadens centrala samordnare samverkar med externa myndigheter, nätverk och akademi och upprätthåller regelbunden kontakt med Försvarshögskolan och andra relevanta aktörer i syfte att hålla staden uppdaterad kring pågående och avslutad forskning. Men kompetensutvecklande insatser behövs i hela stadens organisation, inte endast centralt. Hur detta ska åstadkommas måste tydligt framgå av handlingsplanen för varje nämnd.

4. Stärkt samarbete och samverkan
Alliansen har krävt ett tätare samarbete mellan myndigheter och samhällsinstitutioner såsom polis, säkerhetspolis, skola och socialtjänst. För att stärka arbetet och fånga upp potentiella extremister har Alliansen förordat att så långt lagen medger häva sekretessen mellan stadens nämnder så att information kan delas när så krävs.

Det måste därför framgå av handlingsplanerna hur stadsdelsnämnderna inom ramen för samverkan mellan skola och socialtjänst tillsammans med polis ta fram rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer. De rättsutredningar som har initierats av kommunstyrelsen för att klargöra sekretessregler för stadens verksamheter och möjligheter till informationsöverföring internt och externt måste delges

nämnderna och ligga till grund för effektivare samverkan.

5. Förebyggande och uppsökande arbete mot radikaliserings

Alliansen har krävt en plan för vilka insatser som ska erbjudas ungdomar som riskerar att dras in i extremistiska miljöer och deras familjer samt att uppsökande arbete bör bedrivas även på nätet för att nå rätt målgrupper.

Stadsdelsnämnder måste därför i sina handlingsplaner tydligare ange hur de inom ramen för samverkan mellan skola och socialtjänst tillsammans med polis ska ta fram rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer. Likaså måste socialnämnden i sin handlingsplan uppge hur den avser att utveckla sitt uppsökande arbete mot de grupper som finns i närheten av våldsbejakande extremistiska organisationer och miljöer, inklusive på internet.

6. Informationsinsatser till medborgarna

En plan behövs för vilka informationsinsatser som ska riktas till medborgarna, som vart man kan vända sig om man misstänker att någon i ens närhet blir radikaliserad.

Stadens insatser i detta hänseende behöver utvecklas mer än vad som anges i det föreliggande ärendet. Det är inte tillräckligt att utbildningsnämnden skapar en kunskapsbank för lärare om ämnet samt att beskriva hur skolorna arbetar mot propaganda och för att göra sina elever källkritiska. Utbildningsnämnden måste tillse att samtliga skolor i staden löpande samverkar med socialtjänst och polis för att, närhelst behov uppstår av gemensam hantering kring radikaliserade individer, ha väl inarbetade rutiner.

7. Avhopparverksamhet

Alliansen har krävt avhopparverksamheter för radikaliserade som vill lämna den extrema miljön. Det är nödvändigt att en länsöverskridande avhopparverksamhet för våldsbejakande islamistiska extremister inrättas.

I ärendet anges att avhopparverksamhet erbjuds inom ramen för sociala insatsgrupper och den stadsövergripande avhopparverksamheten. Vi har rest farhågor huruvida de sociala insatsgrupperna är rätt enheter för denna verksamhet, dels därför att avhopparverksamhet ligger vid sidan av insatsgruppernas primära syfte, som är att motverka att unga människor fastnar i kriminalitet, dels därför att insatsgrupperna inte besitter adekvat kompetens i tillräcklig omfattning. Vi anser därför att det inte är tillfredsställande att avhopparverksamheten åläggs de sociala insatsgrupperna.

8. Involvera teologiskt skolade och civilsamhällesaktörer

Alliansen har drivit kravet att involvera civilsamhällesaktörer i arbetet med avradikalisering för att stävja rekrytering till extrema miljöer behöver involveras. Här har teologiskt skolade personer och imamer enligt expertisen en viktig roll.

Stadsdelsnämnderna ska beakta utökad samverkan med olika aktörer i civilsamhället i frågan om våldsbejakande extremism, samt att grupper som arbetar med avradikalisering ska bestå av representanter från olika myndigheter och aktörer inklusive företrädare för trossamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället. Men det behöver tydligare anges hur stadsdelsnämnderna konkret ska gå till väga för att stävja religiöst motiverad islamistisk extremism.

9. Inga bidrag till odemokratiska organisationer

Stadsdelsnämnderna i Stockholm behöver se över sina lokala bidrag och säkerställa att inga medel ges till organisationer eller föreningar som inte vilar på demokratins grundvalar.

Det är otillfredsställande att det saknas stadsövergripande riktlinjer avseende detta. Inga stöd i form av ekonomiska bidrag får ske från staden till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till eller möjliggör våldsbejakande extremism ska fräntas all

typ av stöd i den mån de har sådant samt att bidrag följs upp noggrant och utvärderas av den bidragsgivande nämnden.

10. Angivande av islamistiska miljöer

Alliansen har krävt att det särskilt anges att våldsbejakande islamism för utgör det främsta hotet. Det främsta attentatshotet mot Sverige kommer från våldsbejakande islamistiska miljöer och i synnerhet återvändande jihadister.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning har under våren 2017 lyft fram att det främsta attentatshotet mot Sverige kommer från våldsbejakande islamistiska miljöer. Detta styrks ytterligare av de uppgifter som SÄPO lämnade den 16 juni om den dramatiska ökningen av mängden våldsbejakande islamister i Sverige. Detta förhållande behöver tydligare avspeglas i handlingsplanerna, både som bakomliggande orsak och med avseende på vilka åtgärder och arbetssätt det specifikt fordrar från stadens sida.

11. Samband mellan extremism och hederskultur

Alliansen har krävt att hedersrelaterat våld och förtryck nämns i handlingsplanerna. Hederskultur är en problematik för sig, men det finns belagt ett samband med islamistisk extremism.

Det måste skarpare tydliggöras i samtliga handlingsplaner att nämnderna i arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att beakta kopplingen till stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

12. Samverkan med bostadsbolagen

Alliansen har krävt att nämnderna ska uppmanas att samverka med bostadsbolagen. Internationella erfarenheter visar att sådan samverkan kan vara till stor hjälp i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Det måste mer konkret anges vilka åtgärder handlingsplanen avser för att nämnderna tillsammans med stadens bostadsbolag och lokala aktörer ska genomföra åtgärder för att underlätta integrering och

motverka utanförskap samt att ett stadsövergripande arbete påbörjas för att utreda hur bostadsbolagen kan bistå i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Återremiss

Vi kan sammanfattningsvis konstatera att det föreliggande ärendet inte lever upp till de direktiv som en blocköverskridande majoritet i kommunstyrelsen stod bakom. Såväl i enskildheter som sammantaget är stadens handlingsplaner alltjämt otillfredsställande. Särskilt anmärkningsvärt är att ett samlat grepp kring frågorna alltjämt saknas, trots att hoten från våldsbejakande extremism om något har skärpts ytterligare de senaste månaderna.

Alliansen värdesätter breda och blocköverskridande överenskommelser i strategiskt viktiga frågor för staden. Men sådana överenskommelser kan inte ske till priset av att sakinnehållet blir alltför urvattnat. Och överenskommelserna förlorar sitt syfte om deras intentioner inte efterlevs i det fortsatta arbetet. I detta fall kan vi konstatera att vi upprepade gånger under mandatperioden visat god vilja i att gemensamt driva arbetet mot våldsbejakande extremism framåt. Men det konkreta resultatet i form av ett skärpt, stärkt och professionaliserat systematiskt arbete mot våldsbejakande extremism uteblir alltjämt. Därför kan vi inte ställa oss bakom föreliggande handlingsplan utan yrkar att det återremitteras för att kompletteras enligt ovanstående.

§ 12 Rapportering av ej verkställda beslut enligt SoL och LSS

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden godkänner rapporteringen och lägger den till handlingarna.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti 2017, dnr 1.4.-449-2017.

Stadsdelsnämnden ska kvartalsvis rapportera gynnande beslut enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som inte har verkställts inom tre månader från datum för beslut, eller där verkställigheten har avbrutits.

Denna rapportering avser 10 beslut enligt SoL inom äldreomsorg samt 8 beslut enligt LSS och 2 beslut enligt SoL inom omsorg om personer med funktionsnedsättning. Rapporteringen avser kvartal 2 2017 och rapporteras till IVO samt stadens äldreförvaltning, socialförvaltning och revisionskontor.

§ 13 Förskolornas villkor och förutsättningar i stadsdelen

svar på skrivelse

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden besvarar skrivelsen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2017, dnr 1.1.-302-2017.

Stadsdelsnämndens opposition, genom Maria Johansson (L), Joel Laurén (M), Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD), hade inkommit med en skrivelse om förskolornas villkor och förutsättningar i stadsdelen. I skrivelsen önskade man svar på ett antal frågor som redovisades i tjänsteutlåtandet.

§ 14 Svar på skrivelse om klotter, nedskräpning och skadegörelse i stadsmiljön

skrivelse från L, M, C och KD

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden besvarar skrivelsen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2017, dnr 1.1.-303-2017.

Förvaltningen anser att det löpande arbetet med renhållning som utförs av entreprenörer och förvaltning i stort är tillräckligt. Antalet anmälningar de sista två åren har enligt förvaltningens bedömning i huvudsak att göra med införandet av tyck-till-appen, som förenklat anmälningsförfarandet avsevärt.

§ 15 Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg svar på remiss från kommunstyrelsen

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden besvarar remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 6 juli 2017, dnr 1.5.1.-373-2017.

Kommunstyrelsen har sänt riktlinjer för handläggning på remiss till stadsdelsnämnden. Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är ett viktigt komplement till gällande lagstiftning. Kungsholmens stadsdelsförvaltning är i huvudsak positiv till riktlinjerna men anser att vissa stycken bör förtydligas.

Förslag till beslut

Ordförande Arvid Vikman m.fl. (S), Anders Ödmark m.fl. (MP) och Reijo Kittilä (V) föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag. Arvid Vikman m.fl. (S), Anders Ödmark m.fl. (MP) och Reijo Kittilä (V) lämnade dessutom ett gemensamt uttalande.

Joel Laurén m.fl. (M) och Lars Lundqvist m.fl. (L) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta enligt gemensamt förslag från Moderaterna och Liberalerna. Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i förslaget i form av ersätтарыttrande.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att stadsdelsnämnden hade beslutat enligt förvaltningens förslag.

Reservation

Joel Laurén m.fl. (M) och Lars Lundqvist m.fl. (L) reserverade sig mot beslutet med hänvisning till sitt gemensamma förslag.

Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i reservationen i form av ersättaryttrande.

Stadsdelsnämnden beslutar att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar att därutöver anföra

Ickevalsalternativet inom stadens hemtjänst är per definition egen regi. Det borde finnas ett annat system att fördela ickevalsalternativet inom hemtjänsten. Vi anser att alla äldre över 85 år som upplever oro, ensamhet eller otrygghet i det egna hemmet och som så önskar ska beredas plats i en av stadens äldreboendeformer.

En äldre som är bosatt i en annan kommun och som under begränsad tid vistas i Stockholm har rätt till hemtjänst här. Vi vill omgående införa valfrihet för dessa äldre, så att de inte per automatik hänvisas till stadens hemtjänst i egen regi. Vi vill säkerställa att äldre som tidigare omhändertagits av släkt och vänner och som ställs inför omfattande omvårdnadsbehov ska kunna beredas plats på omsorgsboende utan föregående hemtjänstinsatser.

De nya reglerna för intagning till servicehus innebär att vissa personer över 65 år, som tidigare fått plats på servicehus, idag inte längre bereds plats. Det är personer över 65 år med psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik eller som befinner sig i hemlöshet.

Uttalande

Arvid Vikman m.fl. (S), Anders Ödmark m.fl. (MP) och Reijo Kittilä (V) lämnade följande gemensamma uttalande:

Den röd-grön-rosa majoriteten i stadshuset har under hela mandatperioden arbetat för en mera generös biståndsbedömning gällande plats på vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg och servicehus samt för att de äldre ska få mera inflytande i hur de beviljade insatserna inom hemtjänsten genomförs.

Nu gällande riktlinjer för biståndsbedömning beslutades i fullmäktige 2015-05-25 men dessa har inte i någon större utsträckning resulterat i en mera generös biståndsbedömning.

Syftet med det nya förslaget till riktlinjer är bland annat att biståndsbedömningen särskilt ska beakta den enskildes sammantagna situation med hänsyn tagen även till hög ålder, upplevd oro och ensamhet.

I förslaget till nya riktlinjer anges att avslag på vård- och omsorgsboende ska fattas med restriktivitet. Den politiska majoriteten vill ha en mera generös bedömning än i dag av rätten till vård- och omsorgsboende. Det är mycket viktigt med implementering av riktlinjerna samt uppföljning av faktisk effekt i biståndsbesluten oavsett om denna mening ska stå i riktlinjerna eller inte. Den politiska viljan är tydlig.

- Det är av yttersta vikt att de nya riktlinjerna implementeras i hela stadens biståndsbedömarorganisation för att så långt som möjligt garantera lika behandling i hela staden. Ansvaret för detta bör ligga hos äldrenämnden och äldreförvaltningen.
- Det bör i varje stadsdel finnas alternativa icke-biståndsbedömda mellanboendeformer, ”trygghetsboenden med aktivitetscentra”, för att de som inte beviljas plats på vård- och omsorgsboende ska ha ett fullgott alternativ för att få sina behov tillgodosedda. På Kungsholmen saknas denna boendeform i dag helt.
- Kungsholmens stadsdelsnämnd har anställt tre äldreкураторer som ska vara ett stöd för de äldre som inte får plats på stadens biståndsbedömda vård- och omsorgsboenden men behöver hjälp med att ordna sin boendesituation och sin övriga livsföring på ett tillfredsställande sätt. Anställningen av äldreкураторerna på Kungsholmen bör kunna inspirera även andra stadsdelar så att de kan hitta nya stödformer för äldre som har behov av individuellt stöd.
- Ramtiden inom hemtjänsten bör ge de äldre och personalen rejäla möjligheter att påverka planeringen av genomförandet av de beviljade insatserna utan

administrativa krav som krånglar till de äldres faktiska
möjligheter att påverka.

§ 16 Kunskapsbaserad och jämlik vård svar på remiss från kommunstyrelsen

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden besvarar remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2017, dnr 1.5.1-408-2017.

Förvaltningen ställer sig positiv till att det ställs krav på samverkan landsting och kommuner emellan. Även förslaget om att landstingen ska ges ett uttalat ansvar för att involvera kommunerna och ge kunskapsstöd i den kommunala hälso- och sjukvården är positivt. Den kommunala hälso- sjukvården har behov av ett utvecklat kunskapsstöd då vården blir allt mer specialiserad.

§ 17 Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022

- svar på remiss från kommunstyrelsen

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden besvarar remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2017, dnr 1.5.1-395-2017.

Förvaltningen är positiv till programmet som ett förtydligande av stadens budget och vision. Förvaltningen saknar dock en uppföljning av implementeringen av programmet samt ser en risk när flera nya program kommer samtidigt.

Uttalanden

Joel Laurén m.fl. (M) lämnade ett uttalande från Moderaterna. Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i uttalandet i form av ersättaryttrande.

Alla människor ska ha samma frihet att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Det aktuella programmet har ett gott syfte. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policier och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policier som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor. Det borde vara självklart att svensk lag ska gälla utan att det tydliggörs i ett policyprogram. I detta tänkta övergripande dokument bör det föreliggande programmets fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

Lars Lundqvist m.fl (L) lämnade följande uttalande:

När Alliansen styrde tog vi fram ett program för hbtq-frågor. Remissrundan hade precis hunnit bli klar när den nya majoriteten efter maktskiftet valde att avbryta arbetet. Det har sedan tagit majoriteten tre år att presentera ett eget program. Programmet för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck är med andra ord efterlängtad men kunde ha varit mer konkret. Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare, så att viktiga uppgifter inte bara blir hängande i luften.

Med det sagt så är det positivt att ett program för detta viktiga arbete nu har presenterats. Med ett program på plats kan förvaltningar och nämnder förhoppningsvis spurras att höja ambitionsnivån när det kommer till att iaktta transpersoners behov och rättigheter, stärka rätten till skyddat boende för hbtq-personer som utsätts för våld i nära relationer, synliggöra hbtq-personers särskilda utsatthet för hedersförtryck, och öka medvetenheten om hbtq-personers ställning som måltavlor för våldsbejakande extremism.

§ 18 Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad

- svar på remiss från kommunstyrelsen

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden besvarar remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 30 augusti 2017, dnr 1.5.1.-397-2017.

Förvaltningen är positiv till programmet som ett förtydligande av stadens budget och vision. Förvaltningen saknar dock en uppföljning av implementeringen av programmet samt ser en risk när flera nya program kommer samtidigt.

Uttalanden

Joel Laurén m.fl. (M) lämnade ett uttalande från Moderaterna. Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i uttalandet i form av ersättaryttrande.

Stockholm ska vara en stad som lever upp till och respekterar barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barn ska ha samma möjligheter oavsett bakgrund, hudfärg, kön, sexuell läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.

Barns villkor i staden kan förbättras. Det finns fortfarande skillnader vad gäller barns uppväxtförhållanden i staden, både vad gäller mellan stadsdelar och utifrån sociala förutsättningar. Barn utgör vår framtid och deras rättigheter och inflytande ska värnas på bästa sätt. Bland annat har barnrättsperspektivet inom socialtjänsten har stärkts under de senaste åren och barnets bästa ska vara avgörande.

Programmet är hedervärt och har ett gott syfte och är innehållsmässigt bra. Dock ser vi en problematik i att ålägga stadens verksamheter ytterligare policies och styrdokument. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policies som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor. I detta övergripande dokument bör detta programs fokusområden inkluderas.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om barns rättigheter lyftas.

Lars Lundqvist m.fl. (L) lämnade följande uttalande:

En trygg uppväxt är avgörande för att ge alla barn samma möjligheter och chanser i livet. Att arbeta för att stärka barns rättigheter är något av det viktigaste vi kan göra. Det är bra att Stockholm tar fram ett program för barnets rättigheter. Men programmet borde ha varit mer konkret. Det finns en risk att det blir tomma ord.

Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare. Även om mycket av arbetet är nämndspecifikt så är många av de viktigaste utmaningarna sådana som berör många nämnder, eller som kräver att flera nämnder samverkar. Styrningen av det arbetet måste bli tydligare. Risken är annars att sådana viktiga uppgifter som kräver samverkan mellan olika verksamhetsområden – exempelvis skolan och socialtjänsten – blir hängande i luften. Programmet borde därför kompletteras med en genomförandeplan, på det sätt som har skett med programmet mot hemlöshet.

Den kanske viktigaste rättigheten som barn har är rätten till liv och skydd mot våld eller hot om våld. Alltför många barn får den rättigheten kränkt, ofta av ens egna föräldrar eller andra närstående. Hedersförtryck är en betydande källa till våld mot barn, eller hot om våld som ett sätt att begränsa barnets frihet. Vi hade önskat betydligt skarpare och mer ambitiösa skrivningar vad

gäller arbetet mot olika former av våld mot barn. Det står att programmet kompletterar Stockholms stads program mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck, men inte på vilket sätt, eller hur programmen rent konkret är relaterade till varandra.

Barns möjlighet att utifrån sina förutsättningar vara delaktiga i beslut som berör dem är en viktig rättighet. Här återstår det mycket att göra för Stockholms stad. Programmets och barnkonventionens ord om barns delaktighet och hänsyn till barns behov riskerar att i det praktiska, svåra arbetet med konkreta fall inte få någon effekt.

Socialtjänstinspektörerna har i ett flertal granskningar visat på betydande brister när det gäller barns delaktighet i socialtjänstären. Barnen blir inte sedda och deras behov utreds inte tillräckligt väl. I synnerhet med tanke på att det rör sig om våra mest utsatta barn, som lever i familjer med problem såsom missbruk eller utsatta boendeförhållanden, är det extra allvarligt. Det innebär dessutom en kvalitetsbrist i handläggningen, eftersom barnen och deras familjer inte får rätt hjälp. Återigen skulle en genomförandeplan här kunna vara ett sätt att visa hur staden faktiskt tänker arbeta för att se till att barnets rättigheter stärks. Det är inte målsättningarna som är problemet, utan genomförandet.

§ 19 Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022

- svar på remiss från kommunstyrelsen

Stadsdelsnämndens beslut

Stadsdelsnämnden besvarar remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2017, dnr 1.5.1.-396-2017.

Förvaltningen är positiv till programmet som ett förtydligande av stadens budget och vision. En förutsättning för att programmen ska komma till sin rätt är att fokusområdena tolkas som vägledning och att det överlämnas till respektive förvaltning att följa upp de områden som är tillämpliga. Hänsyn bör tas till att det finns flera program att ta ställning till. Det är viktigt att kärnverksamheterna inte kommer i skymundan.

Förslag till beslut

Ordförande Arvid Vikman m.fl. (S), Anders Ödmark m.fl. (MP) och Reijo Kittilä (V) föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag. Arvid Vikman m.fl. (S), Anders Ödmark m.fl. (MP) och Reijo Kittilä (V) lämnade dessutom ett gemensamt uttalande.

Joel Laurén m.fl. (M) föreslog att stadsdelsnämnden skulle besluta enligt gemensamt förslag från Moderaterna. Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i förslaget i form av ersättaryttrande.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen mot varandra och fann att stadsdelsnämnden hade beslutat enligt förvaltningens förslag.

Reservation

Joel Laurén m.fl. (M) reserverade sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag. Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) instämde i reservationen i form av ersättaryttrande.

- att** delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut,
- att** därutöver anföra följande

Jämställdhet och jämlikhet är en frihetsfråga. Alla människor ska ha samma rättigheter och möjligheter att göra egna val för att forma sina liv. För att uppnå ett jämställt och jämlikt samhälle för alla individer ska staden arbeta för att de hinder som finns ska undanröjas.

Samhället bör tillhandahålla förutsättningar för att alla ska kunna leva sitt liv och göra sina egna val. Men valen måste ytterst vara upp till den enskilda individen, utan detaljstyrning och pekpinningar från staden. Att kvinnor och män till exempel ska ha lika möjligheter i sina studie- och yrkesval betyder inte att staden ska påverka vilka val människors slutligen gör, utan endast att staden ska skapa bästa möjliga förutsättningar för alla att välja. Staden bör därför inte i jämställdhetsprogrammet peka ut hur stockholmarna måste göra yrkes- och studieval som ”bryter stereotypa könsmonster” då det går emot ambitionen om att möjligheterna ska vara desamma oavsett kön. Människors möjligheter ska inte begränsas av varken kön eller eventuell förekomst av stereotypa könsnormer. Besluten ska vara individens, inte stadens.

Programmet för ett jämställt Stockholm har ett gott syfte, men samtidigt som det visserligen synliggör skillnader och andra allvarliga samhällsproblem, riskerar det att missa att det i grunden handlar om respekt och lika värde för alla människor, oavsett kön. Det är inte heller oproblematiskt att ålägga stadens verksamheter ytterligare styrdokument och mål att förhålla sig till. Mängden styrdokument bör tvärtom minimeras. Det bästa vore att föra samman alla policier som rör diskriminering i ett övergripande dokument om hur

staden ska arbeta ur ett medborgarperspektiv med dessa frågor.

Mäns våld mot kvinnor är mycket allvarligt och skall stävjas. Men allt våld ska förhindras oavsett gärningsman eller offer. I programmet saknas en problematisering av att avgränsningen av våld i nära relationer begränsas till mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem, men begreppet utesluter våld inom samkönade relationer eller kvinnors våld mot män, trots att även detta utgör ett hinder för att uppnå jämställdhet. Den undertecknade CEMR-deklarationen använder till exempel därför istället begreppet ”könsrelaterat våld”, vilket vi anser mer passande. Vi anser även att det är självklart att staden på inget sätt ska bidra till att uppmuntra till att våld uppstår oavsett vilka negativa normer det handlar om, varför det även blir märkligt att endast peka ut negativa maskulinitetsnormer.

Stockholms stad har en viktig roll att spela som arbetsgivare. Givetvis är det angeläget att försöka uppnå en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, men vi tror inte att staden kan besluta denna fördelning genom sin personalpolicy. Staden bör inte engagera sig i detta på annat sätt än utifrån ett arbetsgivarperspektiv där förutsättningarna för att båda i en relation ska ha lika möjlighet att välja att själv ta ansvar för hemarbete. Stockholms stad bör i rollen som arbetsgivare istället påverka icke jämställda villkor mellan kvinnor och män vad gäller löneskillnader, arbetsvillkor och möjlighet att göra karriär.

En aspekt som inte får förbises är att staden inte kan lösa alla orättvisor samtidigt. En av de mer trängande uppgifterna är att tillse att flickor och kvinnor som lever under hedersförtryck får sin frihet värnad och sina medborgerliga rättigheter tillgodosedda. Utanförskapet växer och väntas om några år omfatta uppemot en miljon personer. Det är en utveckling som Sverige inte har råd med. Att bryta utanförskapet är en central politisk uppgift, såväl nationellt som lokalt, under de kommande åren.

En särskilt utsatt grupp, vilka har mycket svårt att få fäste på svensk arbetsmarknad, är utrikesfödda kvinnor. Endast knappt hälften av utomeuropeiskt födda kvinnor var sysselsatta 2014. Det är därför viktigt att de insatser som görs för att få in fler på arbetsmarknaden präglas av ett tydligt jämställdhetsperspektiv där möjligheten att få stöd inte påverkas av vilket kön en person har. Det är positivt att programmet nu lyfter flickors och kvinnors särskilda erfarenheter, behov och utsatthet i flyktingmottagandet.

Vi delar självklart ambitionen om att vi ska ha ett jämställt Stockholm där alla människor har makt att forma samhället och sina egna liv. Mycket utav det som programmet lyfter för att skapa ett mer jämställt Stockholm är dock självklarheter. Vissa av programmets fokusmål och inriktningar kan till och med motarbeta denna ambition. Trots att vi lever i en av världens mest jämställda städer, kvarstår utmaningar.

I sammanhanget vill vi påtala vikten av att det i samhällsorienteringen för nyanlända ägnas tydlig uppmärksamhet till denna fråga. Även vid information genom föräldrastöd ska frågan om lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning lyftas.

Uttalande

Lars Lundqvist m.fl. (L) lämnade följande uttalande:

Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på allas lika rätt till frihet, ansvar och makt, oberoende av kön eller könsidentitet. Det handlar om att ge individen verktyg för hennes frigörelse, genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar och normer som begränsar henne. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska, kulturella, sociala som ekonomiska.

Det program för ett jämställt Stockholm som nu presenteras kunde ha varit mer konkret. Risken finns att det mest blir tomma ord. Uppföljning, tidsplaner och ansvarsfördelning bör framgå tydligare, liksom

kopplingen till stadens andra program såsom idrottsprogrammet och programmet mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Det är heller inte helt klart på vilket sätt nämnderna och bolagen ska implementera programmet i sina verksamheter.

Dessutom kan vi notera att arbetet mot hedersvåld och -förtryck helt saknas i uppräknningen av fokusområden. Hedersförtryck av både flickor och pojkar, kvinnor och män, är ett av vår tids största jämställdhetsproblem och en av de allvarligaste frihetsinskränkningarna av individer i Stockholm. Det är minst sagt anmärkningsvärt att detta saknas i majoritetens jämställdhetsprogram.

Med det sagt så är vi positiva till att detta program tagits fram. Arbetet för jämställdhet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män är mycket viktigt och ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter.

§ 20 Svar på remiss i ärende rörande alkoholservering Hugo Bar

- svar på remiss från socialförvaltningen

Stadsdelsnämndens beslut

Kungsholmens stadsdelsnämnd överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2017, dnr 1.5.2-457-2017.

§ 21 Svar på remiss i ärende rörande alkoholservering Spice Bangla

- svar på remiss från socialförvaltningen

Stadsdelsnämndens beslut

Kungsholmens stadsdelsnämnd överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2017, dnr 1.5.2-458-2017.

§ 22 Anmälningssärenden

- Anmälan av tjänstemannabeslut 2017-08-24, svar på remiss från Länsstyrelsen om utvidgat förbud mot farkost vid Hornsbergs strand, dnr 1.5.3.-446-2017.
- Anmälan av balanslista över inkomna och upprättade ärenden.
- Anmälan av inkomna protokollsutdrag m.m.
- Anmälan av protokoll från sammanträde med rådet för funktionshinderfrågor, 2017-09-14.
- Anmälan av protokoll från sammanträde med pensionärsrådet, 2017-09-18.
- Anmälan av protokoll från förvaltningsgruppens sammanträde, 2017-09-14.

§ 23 Stadsdelsnämndens skrivelser, frågor och rapporter

- Skrivelse från Lars Lundqvist m.fl. (L) om tillgängliga vallokaler till valet 2018, dnr 1.1.-529-2017. Stadsdelsnämnden överlämnade skrivelsen till förvaltningen för beredning.
- Skrivelse från Joel Laurén m.fl. (M), Lars Lundqvist m.fl. (L), Kristin Jacobsson (C) och Emil Öberg (KD) om trygghetsrevision av parkarbetares arbetsmiljö i Kungsholmens stadsdel, dnr 1.1.-530-2017. Stadsdelsnämnden överlämnade skrivelsen till förvaltningen för beredning.

§ 24 Information från stadsdelsförvaltningen

Stadsdelsdirektör Maria Mathiasson Laxvik rapporterade om:

- Arbetet med verksamhetsuppföljning av enheterna.
- Möte med trygghets- och säkerhetsrådet
- Kungsholms torgs dag